

**Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta
Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje**

**Charles University in Prague, Faculty of Science
Department of Social Geography and Regional Development**

Doktorský studijní program: Regionální a politická geografie
Ph.D. study program: Regional and Political Geography

Autoreferát dizertačnej práce
Summary of the Ph.D. Thesis

Koncept regionálnej identity vo výskume sociálne konštruovaných regiónov:
multimierková perspektíva

The concept of regional identity in the research of socially constructed regions:
a multiscale perspective

Mgr. Richard Nikischer

Školiteľ/Supervisor: Doc. RNDr. Pavel Chromý, Ph.D.

Praha, 2015

Abstrakt

Sú to približne tri desaťročia, čo sa v súvislosti so sociokultúrnym obratom v geografii začali objavovať „nové“ prístupy k štúdiu regiónu. Z perspektívy tzv. novej regionálnej geografie región nepredstavuje naturálne danú priestorovú jednotku ani významovo prázdnu konštrukciu analýzy priestorovej organizácie spoločnosti. „Nový“ regionálny geograf vníma regióny ako dynamické sociálne konštrukcie naviazané na kolektívne vedomie. Z tohto pohľadu predstavuje výskum regiónov štúdium sociálnej organizácie priestoru. Zatiaľ čo má výskum priestorovej (geografickej) organizácie spoločnosti v českej geografii pomerne bohatú tradíciu, o výskume sociálnej organizácie priestoru (druhej strany vzájomného vzťahu priestor–spoločnosť) podobné konštatovanie vysloviť nemožno. I napriek tomu, že aj v Česku postupne narastá počet akademikov, ktorí sa zaujímajú o proces inštitucionalizácie regiónov, tj. o to, ako a prečo sú regióny konštruované/dekonštruované ako súčasť spoločenského života, je tuzemský výskum sociálnej organizácie priestoru stále iba vo svojich začiatkoch.

Predkladaná dizertačná práca má predstavovať relevantný príspevok k súčasnej diskusii problematiky sociálnej organizácie priestoru a inštitucionalizácie regiónov. Pri skúmaní inštitucionalizácie regiónov je využívaný koncept regionálnej identity, ktorý umožňuje regióny uchopiť ako komplexné sociopriestorové procesy obsahujúce niekoľko vzájomne previazaných dimenzií. V dizertačnej práci vychádzam zo zrejme najznámejšieho konceptu regionálnej identity, ktorý bol vytvorený geografom Anssim Paasim.

Práca je organizovaná do dvoch základných celkov. Prvá časť uvádza jednotlivé publikačné výstupy, ktoré vytvárajú obsah druhej časti práce. Okrem teoreticko-metodologickej diskusie problematiky regionálnych identít obsahuje charakteristiku súboru predkladaných štúdií a súhrnnú záverečnú diskusiu. Samotný monotematický súbor štúdií prezentuje výskum viacerých dimenzií regionálnych identít rôznych geografických mierok, pričom je zameraný na regionálne identity inštitucionalizované v priestore severného Slovenska. Výskum regionálnych identít rôznych typov a geografických mierok inštitucionalizovaných na danom území na jednej strane umožňuje hľadanie určitých pravidiel v „živote“ (inštitucionalizácii) regiónov všeobecne, na strane druhej prináša množstvo jedinečných informácií o sociálnej organizácii priestoru na tomto území, ktoré môžu byť využité pri konkrétnych rozhodovacích procesoch. Práca tak prispieva nielen k diskusii problematiky sociálnej organizácie priestoru a jej zákonitostí, ale odpovedá i na otázky súvisiace so špecifickou sociálnou organizáciou priestoru severného Slovenska.

Abstract

It has been approximately three decades since „new“ approaches to studying regions began to appear in the context of socio-cultural turn in geography. From the perspective of the so-called new regional geography, the region does not represent a naturally given spatial unit nor a semantically empty construction of the analysis of the society's spatial organization. The „new“ regional geographer perceives regions as dynamic social structures linked to a collective consciousness. In this respect, the research of regions represents a study of the social organization of space. While research of the spatial (geographic) organization of society in Czech geography has a rather long tradition, a similar statement cannot be made regarding the research into the social organization of space (the other side of the relationship between space and society). Despite the fact that even in Czechia the number of academics interested in the process of the institutionalization of regions is gradually growing, i.e. about how and why regions are constructed/deconstructed as a part of social life, domestic research of the social organization of space is still only in its early stages.

The present doctoral dissertation represents a relevant contribution to the current debate regarding the issues of the social organization of space and the institutionalization of regions. The concept of regional identity is employed when examining the institutionalization of regions, allowing the grasping of regions as complex socio-spatial processes containing several interrelated dimensions. In the dissertation paper I follow perhaps the most famous concept of regional identity, created by the geographer Anssi Paasi.

The work is organized into two basic parts. The first part introduces individual publishing outputs that generate the contents of the second part of the work. In addition to the theoretical and methodological debate regarding regional identity issues, it contains the characteristics of the present studies and the final discussion. The monothematic set of studies presents research on the multiple dimensions of regional identities in different geographical scales, and it is focused on the regional identities institutionalized in the area of northern Slovakia. On the one hand, the research on the regional identities of various types and geographical scales institutionalized in the given territory allows the search for certain rules in „life“ (institutionalization) of the regions in general, on the other hand it offers substantial unique information on the social organization of space in this territory, which can be used in concrete decision-making processes. The work thus contributes not only to a discussion on the issues of the social organization of space and its laws, but it also answers issues related to the specific social organization of the space of northern Slovakia.

1 Úvod a ciele práce

Edmund W. Gilbert vo svojej známej prednáške v roku 1960 definoval geografiu ako „umenie“ poznania regiónov. Pojem región možno konceptualizovať rôzne, od čoho sa odvíjajú i rozličné druhy „umenia“ (regionálnej) geografie. Rozlíšiť možno dva hlavné prístupy k štúdiu regiónov, tradičný a ten druhý, ktorý zvyčajne nazývame „nový“. Tradičný regionálny geograf vyhľadáva (definuje) pomocou empirického výskumu socioekonomickej a/alebo fyzickogeografickej reality regióny, ktoré neskôr obvykle popisuje v rozsiahlych regionálnych monografiách. Výsledkom jeho práce je spravidla konkrétna regionalizácia daného geografického priestoru.

Ambíciou „nového“ regionálneho geografa nie je vytvorenie novej regionalizácie, vymedzovanie nových regiónov, ktoré niekde „tam vonku“ čakajú na objavenie (viď Agnew 2013). V novej regionálnej geografii je naopak dôraz kladený na výskum už existujúcich (inštitucionalizovaných) „žitých regionalizácií“, ktoré môžu mať rozličný pôvod (začiatok ich inštitucionalizácie môže byť napr. spojený práve s regionalizáciou vytvorenou tradičným regionálnym geografom). Nová regionálna geografia teda nevenuje pozornosť ani tak tomu, ako sú sociálne a prírodné javy organizované v geografickom priestore, ale skôr tomu, ako je tento priestor organizovaný (štruktúrovaný) spoločnosťou (Heřmanová, Chromý a kol. 2009). Pochopiteľne, priestorovú organizáciu spoločnosti nemožno ponechať pri skúmaní organizácie geografického priestoru bez povšimnutia, nakoľko ju práve ona častokrát zásadným spôsobom podmieňuje. Spoločenská organizácia geografického priestoru (napr. jeho rozdelenie na jednotlivé štáty) zas spätne ovplyvňuje priestorovú organizáciu spoločnosti (viď aj Smith 2005; Yeh 2012).

Výskum geografickej organizácie spoločnosti má v českej geografii pomerne bohatú tradíciu, ktorá je v ostatných decéniách spätá najmä s významným dielom Martina Hampla (napr. Hampl 1998, 2002, 2005). Tomu, ako je priestor organizovaný spoločnosťou, tj. druhej strane vzájomného vzťahu priestor–spoločnosť, bola v českej (a rovnako svetovej) geografii doposiaľ venovaná oveľa menšia pozornosť. Je to pochopiteľné, keďže základným predpokladom motivácie k štúdiu sociálnej organizácie priestoru je vnímanie a akceptácia regiónu ako sociálne konštruovaného faktu (napr. Bourdieu 1980; Bøås, Marchand, Shaw 1999; Dekker Linnros, Hallin 2001; Debarbieux 2004; Schrijver 2005; Häkli 2008; Del Biaggio 2010; Kučerová 2010; Popescu, Nica 2011; Chromý, Semian, Kučera 2014). Podobný pohľad na regióny sa začal vo svetovej geografii výraznejšie presadzovať až v druhej polovici 80. rokov 20. storočia, v Česku sa pochopiteľne začali príslušné myšlienky šíriť ešte s určitým

oneskorením. Aj tu sa však čoraz viac akademikov začína zaujímať o to, ako a prečo dochádza k vzniku, transformácii a zániku jednotlivých regionálnych entít existujúcich okolo nás, teda o zákonitosti spoločenskej organizácie priestoru a procesu inštitucionalizácie jej jednotiek, regiónov (len v posledných rokoch napr. Fialová, Chromý, Kučera a kol. 2010; Bystřický 2011; Kinzelová 2011; Semian 2012; Peter 2013; Bobr 2014; Chromý, Semian, Kučera 2014; Kašková, Chromý 2014; Šerý 2014; Furmanová 2015).

Prezentovaná kvalifikačná práca má predstavovať pokračovanie a obohatenie súčasnej diskusie problematiky sociálnej organizácie priestoru a sociálne konštruovaného regiónu, ku ktorej pristupuje z perspektívy novej regionálnej geografie. V novej regionálnej geografii je pri skúmaní inštitucionalizácie regiónov často využívaný koncept regionálnej identity, ktorý umožňuje regióny uchopiť ako komplexné sociopriestorové procesy obsahujúce niekoľko vzájomne previazaných dimenzií. S konceptom regionálnej identity pracujem i v predkladanej dizertačnej práci, pričom používam zrejme najznámejší a najrozpracovanejší koncept regionálnej identity vytvorený fínskym geografom Anssim Paasim (viď Paasi 1986). Paasiho dielo ma inšpirovalo predovšetkým v rovine vymedzenia hlavných dimenzií regionálnej identity, myšlienky taktiež čerpám z Paasiho teórie inštitucionalizácie regiónov (Paasi *ibid.*), ktorá s jeho konceptom regionálnej identity úzko súvisí.

V predkladanej kvalifikačnej práci skúmam viaceré dimenzie regionálnych identít rôznych geografických mierok, pričom sa zameriavam na regionálne identity inštitucionalizované v priestore severného Slovenska. Napriek tomu, že z pohľadu výskumu regionálnych identít možno Slovensko považovať za mimoriadne vhodné záujmové územie (a v prípade severného Slovenska toto konštatovanie platí dvojnásobne, nakoľko práve na severe krajiny ležia tradičné regióny na najvyššom stupni inštitucionalizácie), takto zameraný výskum na Slovensku zatiaľ zaostáva (napr. oproti Česku). Regionálne povedomie obyvateľov (severného) Slovenska a identita (severo-) slovenských regiónov sú kategóriami, ktoré neboli doposiaľ adekvátne preskúmané (z pohľadu výskumu regionálnych identít na Slovensku možno za najprínosnejšiu považovať prácu Slavomíra Buchera; viď Bucher 2012; Bucher a kol. 2013; Bucher, Ištuková 2015).

Okrem toho, že prezentovaná práca pokrýva „biele miesta“ vo výskume slovenských regiónov, nepochybne predstavuje hodnotný príspevok k českej diskusii na tému regionálnej identity a inštitucionalizácie regiónov. I napriek tomu, že si tzv. *identitární klub* za posledné roky vybudoval v českej geografii pomerne pevnú pozíciu, o ktorej svedčí stále sa rozširujúci okruh autorov diskutujúcich na predmetnú tému, určité rezervy možno nájsť v používanej metodike výskumu regionálnych identít, ktorá je vo väčšine prípadov reprezentovaná

vlastným dotazníkovým prieskumom (častokrát nedostatočne reprezentatívnym). Taktiež v predkladanej kvalifikačnej práci vo veľkej miere používam pri výskume regionálnych identít dáta z extenzívnych dotazníkových prieskumov (podobne Nedomová, Kostecký 1997; Vlachová, Řeháková 2004a, 2004b, 2009; Drozdová 2007; Plecítá 2012), avšak svoj výskum opieram aj o iné metódy, ako sú napr. hĺbkové interview (v ČR bola doposiaľ regionálna identita skúmaná pomocou kvalitatívnych rozhovorov najmä na pôde sociológie; vid' napr. Zich 2003; Houžvička, Novotný 2007; Mečiar 2008; Roubal 2009) či obsahová analýza. Ostatne, aj vysoko reliabilné údaje pochádzajúce z veľkých medzinárodných dotazníkových prieskumov, s ktorými pracujem vo viacerých priložených štúdiách, boli zatiaľ českými geografi pri výskume regionálnych identít využívané iba minimálne (vid' Kinzelová 2011).

Mimo adekvátnu pozornosť českých geografov zaoberajúcich sa výskumom regionálnych identít taktiež naďalej ostávajú niektoré dôležité a aktuálne problematiky, ako napr. európska identita (a jej vzťah k štátnej identite) a inštitucionalizácia Európy či priestorové a sociálne rozdiely v miere regionálnej identity obyvateľov (vyzdvihnúť naopak treba rozpracovanosť výskumu periférnych, pohraničných a dosídlených regiónov a miestneho regionálneho povedomia). Stále nie sú uspokojivo diskutované ani vzájomné vzťahy medzi jednotlivými dimenziami regionálnej identity, resp. zákonitosti samotnej sociálnej organizácie priestoru všeobecne. V predkladanej práci diskusiu uvedených problematik nevynechávam.

Už predošlé riadky naznačujú, že cieľom môjho štúdia, ktoré je prezentované v predkladanej kvalifikačnej práci, bolo lepšie pochopenie sociálnej organizácie priestoru a jej zákonitostí, a to prostredníctvom výskumu rôznorodých regionálnych identít. Takto definovaný cieľ nevylučoval vymedzenie konkrétneho záujmového územia, čo mohlo práci dodať i výraznejší idiografický charakter. Výskum regionálnych identít rôznych typov a geografických mierok inštitucionalizovaných na danom území na jednej strane umožňuje hľadanie určitých pravidiel v „živote“ (inštitucionalizácii) regiónov všeobecne, na strane druhej prináša množstvo jedinečných informácií o sociálnej organizácii priestoru na tomto území, ktoré môžu byť využité pri konkrétnych rozhodovacích procesoch (napr. pri reforme územného členenia). Z dôvodov, ktoré bližšie špecifikujem v samotnej práci, som za záujmové územie svojich výskumov zvolil severné Slovensko (Žilinský a Prešovský kraj). Realizovaný výskum som však nesústredil výlučne na jeho územie, resp. jeho obyvateľov. Severné Slovensko nazývam „záujmovým územím“ skôr v tom zmysle, že všetky rôznorodé regióny, na ktoré som zameraný svoj výskum (akými sú napr. Európa, Slovensko, východné Slovensko, Orava, Horný Šariš, Dunajov či Dolná Lehota), spája to, že sú inštitucionalizované

(aj) na území severného Slovenska. Styčným bodom jednotlivých čiastkových výskumov a predkladaných štúdií tak nie je iba riešená problematika, ale aj konkrétny geografický priestor, vďaka čomu práca nadobúda už spomínanú pridanú hodnotu, ktorou je pomerne komplexný obraz sociálnej organizácie priestoru severného Slovenska. Štúdium vskutku širokej a heterogénnej skupiny regiónov / sociopriestorových procesov „odohrávajúcich sa“ na severnom Slovensku súčasne umožňuje plnohodnotnú realizáciu hlavného cieľa, ktorým je rozšírenie súčasného stavu poznania sociálnej organizácie priestoru, tj. procesu inštitucionalizácie regiónov a jeho zákonitostí.

Na základe vyššie definovaného cieľa možno stanoviť hlavnú výskumnú otázku, ktorú môžeme rozvinúť prostredníctvom jej rozčlenenia na niekoľko parciálnych:

- Aké zákonitosti možno pozorovať v súvislosti s jednotlivými dimenziami regionálnej identity a aká je pozícia týchto dimenzií v rámci širšieho procesu inštitucionalizácie regiónu ako jednotky sociálnej organizácie priestoru?

Ako dochádza k vzniku regiónov? Možno v procese inštitucionalizácie regiónov pozorovať určité pravidelnosti? Aké vzťahy existujú medzi jednotlivými dimenziami regionálnej identity? Ako sú jednotlivé dimenzie regionálnej identity formované? Existujú isté zákonitosti v súvislosti s regionálnym povedomím (resp. jeho mierou) a identitou/imidžom regiónov? Môžeme pozorovať určité pravidelnosti z hľadiska priestorovej diferenciacie miery regionálneho povedomia a imidžu regiónov? Ako sa sociálna organizácia priestoru prejavuje v rámci ľudských aktivít? Aká je pozícia jednotlivých dimenzií regionálnej identity v rámci (ekonomického) rozvoja regiónu?

Prostredníctvom prezentácie viacerých výskumov regionálnych identít na severnom Slovensku dizertačná práca zároveň odpovedá na otázku:

- Aké sú špecifiká sociálnej organizácie priestoru severného Slovenska?

Aké regióny sú na severnom Slovensku inštitucionalizované, ako dochádza k ich inštitucionalizácii a aká je miera tejto inštitucionalizácie? Ako sa premieta vzájomný vzťah medzi jednotlivými dimenziami regionálnej identity v procese inštitucionalizácie regiónov „zahniezdených“ na severnom Slovensku? Ako je formované regionálne povedomie obyvateľov (severného) Slovenska a identita (severo-) slovenských regiónov? Aké sú osobitosti regionálneho povedomia a identít regiónov na severnom Slovensku? Existujú na severnom Slovensku priestorové rozdiely v miere regionálnej identity

obyvateľov? Môžeme rozdiely v miere regionálneho povedomia pozorovať medzi jednotlivými sociálnymi kategóriami? Ako sa obyvatelia severného Slovenska identifikujú s aktuálnym územnosprávnym členením Slovenskej republiky?

Prezentovaná dizertačná práca je organizovaná do dvoch základných celkov. Prvá časť uvádza jednotlivé predkladané teoreticko-metodologické články a analytické štúdie, ktoré vytvárajú obsah druhej časti práce. Tá pozostáva zo súboru 14 textov rôzneho rozsahu. Prvých päť priložených statí (Nikischer 2012, 2013c, 2013d, 2014c, 2014d) má charakter krátkych teoreticko-metodologických diskusií problematiky regionálnej identity, nasledujúce texty predstavujú súbor empiricko-analytických štúdií zameraných na výskum regionálnych identít rôznych geografických mierok. Prvé z nich (Nikischer 2015b, 2015d) sú zamerané na problematiku európskej identity (európske povedomie a identitu Európy), v ďalších (Nikischer 2013a, 2013b, 2015a) je analyzovaná regionálna identita obyvateľov (vzťah obyvateľov k obciam, subnárodným regiónom, štátom a Európe) Slovenska a susedných krajín. Nasledujú štúdie (Nikischer 2014b, 2014e) pojednávajúce výlučne o identite slovenských regiónov a regionálnom povedomí obyvateľov Slovenska. Ďalší článok (Nikischer 2014a) je zameraný na analýzu lokálneho povedomia obyvateľov Žilinského a Prešovského kraja. Posledná štúdia (Nikischer 2015c) súhrnne pojednáva o koncepte regionálnej identity a o rôznych regionálnych identitách inštitucionalizovaných v priestore severného Slovenska (ktorým sa detailnejšie venujem v predchádzajúcich textoch), z tohto pohľadu predstavuje syntetický záver celého súboru priložených štúdií.

2 Materiál a metodika

V prvej časti súboru publikačných výstupov je zoradených niekoľko kratších teoreticko-metodologických článkov (Nikischer 2012, 2013c, 2013d, 2014c, 2014d). Tie vychádzajú z dôslednej heuristiky relevantnej literatúry a dodatočnej vlastnej abstrakcie autora. V niektorých z nich sú stručne prezentované i konkrétne empirické výskumy, resp. príslušné analýzy, ale tieto predstavujú iba príklady výskumu kategórií diskutovaných v teoretickej rovine, a nie nosnú časť daných textov, do ktorej by mala vyústiť predošlá teoreticko-metodologická diskusia.

Nasledujúce texty (Nikischer 2013a, 2014a, 2014b, 2014e, 2015a, 2015b, 2015c, 2015d) majú charakter empiricko-analytických štúdií, ktoré sú uvedené náležitou teoreticko-metodologickou diskusiou. Výnimkou je len článok *Formovanie teritoriálnej identity Čechov*

a Slovákov (Nikischer 2013b), ktorý nepredstavuje výsledky konkrétneho výskumu, ale historickogeografickú perspektívu na proces vývoja teritoriálneho povedomia Čechov a Slovákov založenú na rozsiahlej rešerši relevantnej literatúry. Predkladané štúdie sú radené primárne na základe veľkosti záujmového územia príslušného výskumu (od Európskej únie po severné Slovensko) a sekundárne na základe použitých výskumných metód (od extenzívnych kvantitatívnych výskumov po kvalitatívny výskum). Vo všeobecnosti pri analýze jednotlivých dimenzií regionálnej identity používam viac kvantitatívne metódy, kvalitatívny výskum prezentujú iba dve štúdie (najmä Nikischer 2015c; čiastočne Nikischer 2014b). Väčšina statí predstavuje analýzu výsledkov rôzne extenzívnych a štandardizovaných dopytovaní (Nikischer 2013a, 2014b, 2014e, 2015a, 2015b, 2015c, 2015d), v článku *Alternatívne prístupy k štúdiu územných identít obyvateľstva* (Nikischer 2014a) pomocou obsahovej analýzy sledujem prejavy regionálneho povedomia na sociálnej sieti.

Zameriavajúc sa na dopytovanie, možno konštatovať, že vo väčšine štúdií pracujem s dátami z veľkých medzinárodných či celonárodných dotazníkových prieskumov (Nikischer 2013a, 2014b, 2014e, 2015a, 2015b, 2015d), výsledky hĺbkových interview prezentujú iba dve štúdie (Nikischer 2014b, 2015c). Dáta čerpám zo série európskych prieskumov Eurobarometer (ďalej aj ako EB; Nikischer 2014b, 2015a, 2015b, 2015d), medzinárodného výskumného programu ISSP (Nikischer 2013a) či omnibusových prieskumov FOCUSBus (Nikischer 2014b, 2014e).

S dátami pochádzajúcimi zo série extenzívnych dotazníkových prieskumov Eurobarometer pracujem v úvodných empiricko-analytických statiach, ktoré pojednávajú o regióne Európa (Nikischer 2015b, 2015d). V prvej z dvojice štúdií (Nikischer 2015b) analyzujem za použitia dát z EB 73.3 (European Commission 2012) imidž Európy v jednotlivých krajinách Európskej únie. Pomocou analýzy rozptylu (ANOVA), klastrovej analýzy a metódy mnohorozmerného škálovania skúmam i vzájomný vzťah medzi identitou danej európskej krajiny (identitou štátu) a percepciou Európy v nej. Tento vzťah sledujem aj v druhej štúdií (Nikischer 2015d), v ktorej pracujem s novšími údajmi pochádzajúcimi z EB 77.3 (European Commission 2013) realizovaného v roku 2012. Výsledky analýzy (použitá bola opäť ANOVA či klastrová analýza) pochopiteľne porovnávam aj so závermi predchádzajúcej štúdie (Nikischer 2015b). Dáta z EB 77.3 taktiež používam pri analýze vzťahu medzi imidžom Európy, mierou európskeho povedomia a postojom k ďalšej európskej integrácii.

Štandardizované dopytovanie je jednou z najvhodnejších metód výskumu miery regionálneho povedomia. Údaje z EB 73.3 tak využívam (Nikischer 2015a) aj pri analýze viacerých úrovní regionálneho povedomia obyvateľov stredoeurópskych štátov, konkrétne

krajín Vyšehradskej štvorky (ďalej aj V4). Dáta z EB 73.3 umožňujú skúmať vzťah obyvateľov V4 k ich obci, regiónu, štátu a Európskej únii a medzinárodnú a čiastočne i medziregionálnu (výsledky za jednotlivé regióny sú menej reprezentatívne) komparáciu miery lokálneho, regionálneho (subnárodného), štátneho a európskeho povedomia. Mieru regionálneho povedomia obyvateľov Slovenska analyzujem za použitia údajov z EB 73.3 aj v štúdií *Správa z výskumu regionálnej identity obyvateľov Slovenska* (Nikischer 2014b). Podobný charakter ako prieskumy Eurobarometer majú aj prieskumy medzinárodného výskumného programu ISSP (*International Social Survey Programme*), ktoré sú na rozdiel od EB realizované aj v mimoeurópskych krajinách. Údaje z prieskumu *ISSP 2003: National identity II* (ISSP Research Group 2012) využívam pri analýze teritoriálnej identity obyvateľov Česka a Slovenska (Nikischer 2013a), pričom sa zameriavam aj na regionálnu diferenciáciu miery lokálneho, regionálneho a štátneho povedomia.

V rámci jednotlivých prieskumov Eurobarometer či ISSP respondenti spravidla definujú svoj vzťah k danej regionálnej jednotke prostredníctvom voľby jednej zo štyroch možných odpovedí – pokiaľ nezvolia odpoveď „neviem“, môžu svoj vzťah k danému regiónu definovať ako veľmi blízky, blízky, nie veľmi blízky či žiadny. Výsledkom je „vzťah k regiónu“ ako ordinálna premenná, iba ťažko môžeme exaktne kvantifikovať rozdiel (vzdialenosť) medzi vzťahom blízkym a veľmi blízkym apod. Takýto charakter premennej limituje možnosti analýzy príslušných dát, z tohto hľadiska sa javí ako vhodnejšie požiadať respondentov, aby intenzitu svojho vzťahu ku konkrétnemu regiónu definovali na číselnej škále. Práve o to som požiadal respondentov omnibusového prieskumu *FOCUSBus september 2014* (ďalej FB 9/2014; Focus 2014), ktorý bol realizovaný na území Slovenska na reprezentatívnej vzorke 1043 respondentov vo veku 18 rokov a viac. Mieru regionálneho povedomia vo vzťahu k rôznym typom regiónov (časť obce, obec, okres, tradičný región, samosprávny kraj, Slovensko, EÚ) skúmam na základe dát zo spomínaného prieskumu v krátkej štúdií *Regionálne povedomie a identita regiónov na Slovensku* (Nikischer 2014e). Ako napovedá už názov uvedenej state, využívajúc dáta z prieskumu FB 9/2014 v nej analyzujem i identitu tradičných regiónov Slovenska (rovnako i Nikischer 2015c). Údaje pochádzajúce z iného prieskumu *FOCUSBus december 2013* (ďalej FB 12/2013; Focus 2013) využívam v ďalšej štúdií (Nikischer 2014b) pri skúmaní inštitucionalizácie regiónov Slovenska.

Za výnimočný možno považovať kvalitatívny výskum regionálnych identít na severnom Slovensku, ktorý som v rokoch 2013–2014 realizoval prostredníctvom hĺbkových rozhovorov so starostami viacerých tamojších obcí. Iný podobný koncepčne ukotvený

kvalitatívny výskum primárne zameraný na regionálne povedomie obyvateľov Slovenska a identitu slovenských regiónov doposiaľ nebol realizovaný, rovnako nemá obdobu ani štúdia prezentujúca jeho výsledky (Nikischer 2015c). Výber deviatich modelových obcí, v ktorých boli vedené jednotlivé interview, je bližšie špecifikovaný v samotnej štúdií – jeho základnou myšlienkou bola požiadavka, aby každá obec reprezentovala iný tradičný región severného Slovenska. Jednotlivé rozhovory trvali približne 80 minút a boli za súhlasu respondentov zaznamenávané na diktafón, všetky boli vedené tým istým výskumným pracovníkom (autorom prezentovanej práce). V štúdií na vhodných miestach dopĺňam a konfrontujem výsledky kvalitatívneho výskumu s výsledkami reprezentatívnych dotazníkových prieskumov (FB 12/2013, 9/2014). V *Správe z výskumu regionálnej identity obyvateľov Slovenska* (Nikischer 2014b) naopak zistenia vychádzajúce z analýz reprezentatívnych dát (EB 73.3, FB 12/2013) dopĺňam výsledkami hĺbkových rozhovorov so starostami.

Z hľadiska použitej výskumnej metódy možno za jedinečnú považovať i ďalšiu štúdiu (Nikischer 2014a), v ktorej je miera regionálneho povedomia skúmaná na základe obsahovej analýzy užívateľských profilov vytvorených na sociálnej sieti (Facebook). Miera regionálneho povedomia teda nie je podobne ako vo vyššie uvedených štúdiách skúmaná na základe dopytovania, ale na základe pozorovania prejavu vzťahu k regiónu v rámci konkrétnej ľudskej akcie (identifikácia s obcou na sociálnej sieti, ktorá sa odohráva prostredníctvom prepojenia profilu danej obce a príslušného osobného profilu identifikujúcim sa užívateľom sociálnej siete). Ako uvádzam i v samotnej štúdií, k použitiu konceptuálnej obsahovej analýzy osobných profilov na sociálnej sieti ma viedla absencia výskumných metód, ktoré by umožňovali skúmať (a následne porovnávať) mieru lokálneho povedomia v rámci veľkého počtu základných súborov zároveň (v prípade diskutovanej štúdie je základný súbor reprezentovaný obyvateľmi danej obce). Počet základných súborov bol v prípade daného výskumu skutočne veľký, v štúdií vyhodnocujem mieru lokálneho povedomia v 859 obciach severného Slovenska. Následne pomocou analýzy LISA identifikujem oblasti (priestorové zhľuky obcí) vykazujúce vysokú alebo nízku mieru lokálneho povedomia a obce s extrémnymi hodnotami miery povedomia v lokálnom kontexte.

3 Diskusia vybraných výsledkov

Prostredníctvom jednotlivých priložených štúdií kvalifikačná práca prezentuje množstvo poznatkov týkajúcich sa konkrétnych sociopriestorových procesov, ako i rad zovšeobecnení. Štúdie zamerané na problematiku európskej identity (Nikischer 2015b, 2015d)

zreteľne demonštrujú, ako sa vnútorná heterogenita Európy premieta do výrazných priestorových disparít v percepcii tohto regiónu. Realizované analýzy poukazujú na existenciu vzájomného dialektického vzťahu medzi identitou Európy a identitami jednotlivých „európskych“ štátov. Identita Európy je formovaná identitami jednotlivých európskych krajín (obyvatelia daných krajín prisudzujú Európe tie atribúty, ktorými sa vyznačuje ich štát) a naopak (prvky „európskosti“ sa stávajú súčasťou identít daných štátov, napr. euro alebo „vyspelá demokracia“), pričom v rámci tohto obojstranného vzťahu dochádza k prenosu prvkov medzi identitami jednotlivých európskych štátov a k postupnému znižovaniu rozdielov medzi identitami týchto krajín v čase. K podobnému procesu, avšak na inej mierkovej úrovni, dochádza aj medzi identitami regiónov daného štátu.

Vzhľadom na skutočnosť, že obyvatelia väčšiny krajín EÚ pripisujú Európe tie vlastnosti, ktorými sa vyznačujú aj ich vlastné štáty, sa javí, že svoje krajiny považujú za súčasť Európy. Miera európskeho povedomia, tj. vzťah obyvateľov k Európe, však ostáva v krajinách EÚ naďalej veľmi nízka. Slovensko možno zaradiť ku krajinám, kde je miera európskeho povedomia ešte relatívne vysoká (v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ), aj keď sa výsledky jednotlivých prieskumov (viď Nikischer 2013a, 2015a, 2015d) mierne odlišujú. Tieto prieskumy však boli realizované v rozličných obdobiach, pomerne vysoká miera európskeho povedomia bola na Slovensku zistená napr. v roku 2010, teda rok po vstupe krajiny do eurozóny. Ostatne, euro je podľa obyvateľov Slovenska jednoznačne najdôležitejším komponentom identity Európy a dá sa predpokladať, že v krajine predstavuje i relatívne dôležitý zdroj európskeho povedomia.

Regionálnemu povedomiu obyvateľov (severného) Slovenska, jeho formovaniu a regionálnej diferenciacii sa z rôznej perspektívy venuje niekoľko priložených štúdií (Nikischer 2013a, 2013b, 2014a, 2014b, 2014e, 2015a, 2015c). V jednej z nich (Nikischer 2015a) je regionálna identita obyvateľov Slovenska diskutovaná v širšom európskom a najmä stredoeurópskom (krajiny V4) kontexte. Ukazuje sa, že miera štátneho povedomia je vo všetkých krajinách V4 vyššia než miera povedomia lokálneho, regionálneho (cháp región v užšom zmysle) či európskeho, čo je pre národnostne a teritoriálne homogénne národné štáty typické. Najmenší rozdiel medzi mierou lokálneho, regionálneho a štátneho povedomia je práve na Slovensku, kde je spomínaná homogenita najnižšia (početná maďarská minorita, nedokončená jazyková homogenizácia, tradičné regióny na pomerne vysokom stupni inštitucionalizácie, slabá centrálna pozícia Bratislavy; viď aj Kusý 1991; Findor 2000). Veľký rozdiel medzi mierou štátneho a regionálneho povedomia možno naopak pozorovať

v Maďarsku, v krajine, ktorú môžeme považovať za teritoriálne (subnárodné regióny na nízkom stupni inštitucionalizácie) i národnostne najhomogénnejšiu (viď aj Jones, Smith 2001).

Miera regionálneho povedomia (v zmysle vzťahu k subnárodným regiónom) obyvateľov Slovenska sa na základe analýz údajov z viacerých medzinárodných prieskumov (EB 73.3, ISSP 2003) javí v porovnaní s ostatnými krajinami Európy ako priemerná. Za nevýhodu týchto prieskumov však možno označiť skutočnosť, že zisťujú vzťah obyvateľov Slovenska k samosprávnym krajom (resp. krajom a okresom v prípade ISSP 2003), s ktorými sa Slováci identifikujú v menšej miere než s tzv. tradičnými regiónmi. Túto skutočnosť naznačujú hĺbkové interview so starostami obcí (Nikischer 2015c) a potvrdzujú analýzy dát z prieskumov FOCUSBus (Nikischer 2014b, 2014e). Keď sa obyvateľov Slovenska opýtame, v akom regióne žijú, väčšinou odpovedajú prostredníctvom odkazu na jeden z tradičných regiónov Slovenska, pričom najčastejšie týmto spôsobom odpovedajú práve obyvatelia severných častí krajiny. Na Orave, Liptove a na Spiši sa takto s tradičným regiónom identifikovalo až 100 % respondentov. Názor, že najviac spomedzi obyvateľov Slovenska „bazirujú“ na príslušnosti k tradičnému regiónu práve Liptáci a Oraváci, zaznel i počas hĺbkových rozhovorov. Na základe výsledkov výskumov môžeme za tradičné regióny na najvyššom stupni inštitucionalizácie považovať regióny ako Liptov, Spiš, Orava, Turiec či Záhorie, teda tradičné regióny, ktorých názvy najviac rezonujú aj v rámci bežnej či mediálnej komunikácie na Slovensku (Nikischer 2014b).

V priebehu hĺbkových interview bol veľmi negatívne hodnotený nesúlad hraníc vyšších územnosprávnych celkov (krajov) Slovenska s hranicami tradičných regiónov (najmä na Spiši, ktorý je od roku 1996 takmer proporcionálne rozdelený krajskou hranicou; viď aj SITA 2009; Farkašová 2013). Respondenti hovorili o „nerešpektovaní pôvodných regionálnych identít“ počas územnosprávnej reformy.

Výskum identít tradičných regiónov severného Slovenska (Nikischer 2014e, 2015c) potvrdil významnú úlohu názvu regiónu ako najdôležitejšieho komponentu jeho symbolického tvaru. Jednotlivci totiž často stotožňujú (*identify*), resp. dávajú do súvisu s regiónom entity, ktoré nesú jeho názov a opačne (ostatne, aj názov Európskej únie možno považovať za hlavný dôvod jej stotožňovania s Európou; viď Nikischer 2015d). Kvality regiónu sú tak prostredníctvom názvu prenášané na danú entitu a naopak, pritom nezáleží, či má daná entita s predmetným regiónom okrem názvu naozaj niečo spoločné (napr. či v danom regióne leží, má v ňom svoj pôvod apod.).

Starostovia poznamenávajú, že identity jednotlivých obcí častokrát formujú známe osobnosti: „Z našej obce pochádza olympionik Straka (meno pozmenené autorom, pozn.),

čiže by som povedal, že on tiež dotvára takú identitu našej obce.“ Starostovia zároveň uvádzajú, že aj v rámci jednotlivých obcí možno spravidla vyčleniť menšie subregióny (miestne časti) s jedinečnou identitou. Vyšší stupeň inštitucionalizácie týchto miestnych častí môže v rámci obce vyvolávať rivalitu a predstavovať brzdu, ale i akcelerátor jej rozvoja. Prípady, keď majú obyvatelia obce bližší vzťah k jednotlivým miestnym častiam než k obci samotnej, nie sú vôbec výnimočné. Ostatne, prieskum FB 9/2014 ukázal (Nikischer 2014e), že vo všeobecnosti majú obyvatelia Slovenska k častiam obcí, v ktorých žijú, skoro rovnako silný vzťah ako k svojim domovským obciam. Analýza osobných profilov na sociálnej sieti (Nikischer 2014a) naznačuje nízku mieru lokálneho povedomia (slabý vzťah k obci) v obciach severného Slovenska, ktorých názov je zložený z názvov jednotlivých miestnych častí (napr. Súľov-Hradná). Možno pozorovať prípady, keď takéto obce nemajú na sociálnej sieti vytvorený ani svoj vlastný profil, kým miestne časti svojim vlastným profilom disponujú. Dá sa predpokladať, že v podobných prípadoch sa obyvateľstvo vo všeobecnosti identifikuje skôr s miestnou časťou než so samotnou obcou (o identifikácii na sociálnej sieti to v niektorých prípadoch platí doslova).

Pochopiteľne, vysoká miera povedomia vo vzťahu k miestnym častiam môže spôsobovať problémy pri rozhodovaní obecného zastupiteľstva (viď Nikischer 2015c), dokonca môže viesť až k rozpadu obce (podobné procesy však súčasná legislatíva na Slovensku obmedzuje) či k významnej zmene jej identity (názvu obce apod.). Na druhej strane, ako poznamenáva a demonštruje jeden z respondentov hĺbkových rozhovorov, rôznorodosť v rámci obce môže prinášať oživenie miestneho života (môžeme si všimnúť paralelu s regiónom Európy a ideou „jednoty v rozmanitosti“). V naznačených smeroch môžeme uvažovať aj o vzťahu iných regiónov a ich subregiónov, nie iba o obci a jej miestnych častiach.

Prieskum ISSP 2003 naznačuje (Nikischer 2013a), že v rámci územia Slovenska je najvyššia miera lokálneho povedomia práve na jeho severe. Vysokú mieru lokálneho povedomia na severnom Slovensku možno sčasti vysvetliť slovami Bitušikovej (2002), podľa ktorej je pre horské regióny, kde boli vždy životné podmienky tvrdšie ako v nižšie položených oblastiach, charakteristická značná solidarita v rámci lokálnej spoločnosti, vzájomná výpomoc medzi susedmi a rodinami a nižšia sociálna diferenciacia (inými slovami, pre horské regióny sú typické silné lokálne väzby). Aj analýza priestorovej diferenciacie miery lokálneho povedomia na severnom Slovensku ukazuje (Nikischer 2014a), že priestorové zhluky obcí s nižším lokálnym povedomím ležia skôr v kotlinách (Turčianska, Liptovská, Žilinská kotlina), kým priestorové asociácie obcí s vysokým lokálnym povedomím skôr v chladnejších

oblastiach s členitejším terénom (napr. v oblasti slovensko-poľského pohraničia na Kysuciach a na Orave, na kysucko-oravskom pomedzí či vo východnej časti Levočských vrchov). Avšak pomerne vysoká miera lokálneho povedomia bola zistená i v menšej Rajeckej kotline, nízka miera naopak v severnej časti Šariša.

Okrem obcí, ktorých názvy sú zložené z názvov miestnych častí, bola zistená pomerne nízka miera lokálneho povedomia aj v mnohých obciach, ktoré sa nachádzajú v užšom zázemí väčších miest. Zdá sa, že sa sféra vplyvu sídelného centra vyššieho rádu prejavuje aj v miere lokálneho povedomia, kde väčšie centrum pôsobí na svoje užšie zázemie ako „vysávač“ tohto povedomia (aj v rámci bežnej komunikácie jednotlivci často manifestujú svoju lokálnu identitu prostredníctvom vyjadrenia príslušnosti k väčším centrom nachádzajúcim sa v relatívnej blízkosti obcí, z ktorých pochádzajú). Na záver treba dodať, že obyvateľstvo kultúrne a geograficky blízkych tradičných regiónov (Liptov a Turiec, Kysuce a Orava, Spiš a Zamagurie, Šariš a Horný Zemplín) vykazuje i podobnú mieru lokálneho povedomia.

4 Záver

Možno tvrdiť, že nová regionálna geografia je viac teoretická než tradičná (idiografická) regionálna geografia, ktorá v praxi zahŕňala regionálnu klasifikáciu a častokrát veľmi vyčerpávajúcu deskripciu (MacKinnon 2009). Hlavným cieľom „nových“ regionálnych geografov je pochopenie procesu utvárania regiónov, tj. hľadanie pravidielností v socio-priestorových procesoch odohrávajúcich sa v rôznych časopriestorových kontextoch. Aj keď v procese inštitucionalizácie jednotlivých regiónov môžeme pozorovať určité zákonitosti, nesmieme zabúdať na skutočnosť, že „život“ každého regiónu je unikátny, špecifický. V mnohých prípadoch má práve výskum takéhoto jedinečného procesu inštitucionalizácie mimoriadnu spoločenskú relevanciu (viď región Európa). Tým, že prístup novej regionálnej geografie (ktorý však nie je úplne koherentný; viď Gilbert 1988) kladie dôraz na hľadanie zákonitostí v sociálnej organizácii priestoru prostredníctvom štúdia špecifických regiónov (viď Kučera 2011), prináša množstvo generalizovateľných záverov i jedinečných poznatkov o konkrétnych sociopriestorových procesoch.

Typickým znakom „nového“ prístupu k štúdiu regiónov je skutočnosť, že v rámci neho nepreferujeme žiadnu z geografických mierok – pochopenie inštitucionalizácie regiónov a sociálnej organizácie priestoru predpokladá výskum procesov rôznej mierky (Paasi 2009). Rovnako prezentovaná kvalifikačná práca obsahuje štúdie zamerané na analýzu sociopriestorových procesov rozličných mierok, od lokálnej (na úrovni obce, resp. miestnej

časti) až po supranárodnú (Európa). Pochopiteľne, nemožno tvrdiť, že by predkladaná dizertačná práca komplexne vysvetľovala vznik, reprodukciu, transformáciu či zánik regiónov, každopádne však v tomto smere predstavuje relevantný príspevok. Zároveň prináša množstvo poznatkov týkajúcich sa konkrétnych regiónov a pomerne ucelený obraz sociálnej organizácie priestoru Slovenska, predovšetkým jeho severnej časti.

Prínos celej kvalifikačnej práce, ktorej hlavným cieľom bolo rozšírenie súčasného stavu poznania procesu inštitucionalizácie regiónov a sociálnej organizácie priestoru všeobecne, možno zhrnúť do štyroch základných bodov:

- Práca predstavuje relevantný príspevok k teoreticko-metodologickej diskusii problematiky sociálnej organizácie priestoru, regionálnych identít a inštitucionalizácie regiónov.
- Práca prezentuje niekoľko výskumov regionálnych identít rôznych geografických mierok, ktoré sú založené na viacerých, sčasti originálnych, resp. málo používaných metódach. Obohacuje tak metodiku výskumu rôznych dimenzií regionálnej identity a sociálnej organizácie priestoru.
- Prezentované výskumy a príslušné výsledky prispievajú k poznaniu vzťahu spoločnosti a priestoru, k pochopeniu toho, ako je geografický priestor spoločnosťou organizovaný. Prostredníctvom analýz regionálneho povedomia, identít regiónov a ich vzájomných vzťahov práca prispieva k pochopeniu procesu inštitucionalizácie regiónov a štruktúrovania geografického priestoru. Pochopenie sociálnej organizácie priestoru a procesov, ktoré vedú k vytváraniu sociopriestorových hraníc, môže dopomôcť k odstraňovaniu negatívnych efektov súvisiacich s ich existenciou. Taktiež je nevyhnutné z pohľadu úspešného „manažmentu“ regiónov (cháp ako cieľavedomé konštruovanie/reprodukcii/dekonštruovanie regiónov za účelom dosiahnutia konkrétnych politických, ekonomických či iných cieľov), ktorý je bežnou súčasťou politickej i ekonomickej praxe. Nemenej relevantné je z pohľadu regionálneho rozvoja.
- Práca predstavuje dôležitý príspevok k výskumu sociálnej organizácie priestoru Slovenska, predovšetkým jeho severných oblastí (Žilinského a Prešovského kraja). Tento príspevok je o to relevantnejší, že sociálna organizácia priestoru severného Slovenska nebola doposiaľ predmetom adekvátneho výskumu a náležitých odborných diskusií. Z hľadiska výskumu regionálnych identít pritom severné Slovensko predstavuje obzvlášť zaujímavý geografický priestor, ktorý je charakteristický radou špecifik. Z pohľadu

decíznej sféry predstavujú niektoré v práci prezentované závery materiál hodný pozornosti.

1 Introduction and aims of the study

In his famous 1960 lecture, Edmund W. Gilbert defined geography as the „art“ of knowing the regions. The term region can be conceptualized in various ways, from which different types of (regional) geography „art“ are also derived. We can distinguish two main approaches to the study of regions, the traditional and the one we usually call „new“. Traditional regional geographers search (define) regions through the empirical research of the socio-economic and/or physical geographical reality, which they later usually describe in extensive regional monographs. The result of this work is usually a specific regionalization of a geographical space.

The ambition of the „new“ regional geographer is not to create a new regionalization, define new regions somewhere „out there“ waiting to be discovered (see Agnew 2013). New regional geography, by contrast, places an emphasis on the research of already existing (institutionalized) „living regionalizations“, which can have different origins (the beginning of their institutionalization can be, for example, associated with the regionalization created by a traditional regional geographer). New regional geography therefore does not pay so much attention to how the social and natural phenomena are organized in geographical space, but rather to how the space is organized (structured) by society (Heřmanová, Chromý et al. 2009). Of course, the spatial organization of society cannot be left unnoticed in the examination of the geographical space's organization, because it often influences it in a fundamental manner. The social organization of geographical space (e.g. its distribution into individual states) again influences the spatial organization of society (see also Smith 2005; Yeh 2012).

In Czech geography, research on the geographical organization of society has quite a long tradition, which is linked to the important work of Martin Hampl (e.g. Hampl 1998, 2002, 2005), particularly in recent decennia. The issue of how space is organized by society, i.e. the other side of the mutual relationship between space and society, has received much less attention in Czech (as well as worldwide) geography. This is understandable, since a pre-requisite for the motivation to the study of the social organization of space is the perception and acceptance of the region as a socially constructed fact (e.g. Bourdieu 1980; Bøås, Marchand, Shaw 1999; Dekker Linnros, Hallin 2001; Debarbieux 2004; Schrijver 2005; Häkli 2008; Del Biaggio 2010; Kučerová 2010; Popescu, Nica 2011; Chromý, Semian, Kučera 2014). A similar view of regions began to be strongly promoted in world geography in the second half of the 1980s; of course, these ideas began to spread in Czechia with some delay. Here too, however, more and more scholars are beginning to care about how and why

the various regional entities existing around us are being created, transformed and ceasing to exist, which means the patterns of the social organization of space and the process of the institutionalization of its units, the regions (just in recent years e.g. Fialová, Chromý, Kučera et al. 2010; Bystřický 2011; Kinzelová 2011; Semian 2012; Peter 2013; Bobr 2014; Chromý, Semian, Kučera 2014; Kašková, Chromý 2014; Šerý 2014; Furmanová 2015).

The qualification work represents the continuation and enrichment of the current debate on the issues of the social organization of space and socially constructed region, approached from the perspective of new regional geography. During the examination of the institutionalization of regions, the new regional geography often used the concept of regional identity, allowing regions to grasp such complex socio-spatial processes containing several interrelated dimensions. I also worked with the concept of regional identity in the presented dissertation, using perhaps the best known and most elaborate concept of regional identity created by the Finnish geographer Anssi Paasi (see Paasi 1986). Paasi's work especially inspired me regarding the definitions of the main regional identity dimensions, and I also drew the ideas from Paasi's theory of the institutionalization of regions (Paasi *ibid.*), closely related with his concept of regional identity.

The present qualification work examines several dimensions of regional identities of various geographical scales, while I focus on regional identities institutionalized in the space of northern Slovakia. Despite the fact that from the perspective of research on regional identities Slovakia can be regarded as a particularly appropriate interest territory (and this finding is twice as true in the case of northern Slovakia because the traditional regions with the highest degree of institutionalization lie in the north of the country), thus focused research is still lagging behind in Slovakia (e.g. in comparison with Czechia). The regional consciousness of the inhabitants of (northern) Slovakia and the identity of (northern) Slovak regions are categories that have not yet been adequately investigated (in terms of research on regional identities in Slovakia, Slavomír Bucher's work can be considered the most beneficial; see Bucher 2012; Bucher et al. 2013; Bucher, Ištuková 2015).

In addition to the fact that the presented work covers the „blind spots“ in the research of Slovak regions, it undoubtedly represents a valuable contribution to the Czech debate on the topic of regional identity and the institutionalization of regions. Even though in recent years the „*Identity Club*“ has built up a relatively strong position in Czech geography, as demonstrated by the ever-widening circle of authors discussing the topic in question, certain shortcomings can be found in the used methodology for research on regional identities, which in most cases is represented by a self-made questionnaire survey (often not

sufficiently representative). Also, I largely used data from extensive questionnaire surveys, in the presented qualification work for the research of regional identities (similarly Nedomová, Kostelecký 1997; Vlachová, Řeháková 2004a, 2004b, 2009; Drozdová 2007; Plecíť 2012), but the research also relies on other methods, such as in-depth interviews (in Czechia, regional identity has so far been studied through qualitative interviews, particularly within sociology; see e.g. Zich 2003; Houžvička, Novotný 2007; Mečiar 2008; Roubal 2009) and content analysis. After all, even highly reliable data from major international questionnaire surveys, which I work with in a number of accompanying studies, were still just minimally used by Czech geographers in the research of regional identities (see Kinzelová 2011).

Outside the adequate attention of Czech geographers engaged in the research of regional identities there still remain some important and topical issues, such as European identity (and its relationship to state identity) and the institutionalization of Europe or spatial and social disparities in the degree of the regional identity of the inhabitants (in contrast, highlighting the progress of research on peripheral, border and resettled regions and local regional consciousness). The mutual relationships between the various dimensions of regional identity and the laws of the social organization of space are still not discussed very well. In the present work a discussion on the aforementioned issues is not omitted.

The previous lines already suggest that the aim of my studies, presented in the submitted qualification work, was to better understand the social organization of space and its laws, by means of research on diverse regional identities. Such a defined objective did not exclude the specification of a particular territory of interest, that could also give a stronger idiographic character to the work. On the one hand, research on the regional identities of various types and geographical scales institutionalized in a given territory allows the search for certain rules in the „life“ (institutionalization) of regions in general, on the other hand providing substantial unique information on the social organization of space in this territory, which can be used in concrete decision-making processes (e.g. in the reform of territorial division). Due to the reasons I am specifying more precisely in the work itself, I chose the northern Slovakia (the Žilina and Prešov Regions) as the space I am interested in researching. However, I did not focus the realized research exclusively on its territory, or its inhabitants. I call northern Slovakia as the „space of interest“ rather in the sense that all the different regions I focused my research on (such as Europe, Slovakia, eastern Slovakia, Orava, Horný Šariš, Dunajov and Dolná Lehota) are linked by the fact that they are (also) institutionalized in the territory of northern Slovakia. The contact point for the individual

partial studies and the present papers is not just a solution to the issue, but also a specific geographical space, thanks to which the work gains the already mentioned added value, which is a quite complex picture of the social organization of space of northern Slovakia. The study of a wide and heterogeneous set of regions / socio-spatial processes „taking place“ in northern Slovakia also enables the full implementation of the main objective, which is to expand the current state of knowledge on the social organization of space, i.e. the process of the institutionalization of regions and its laws.

Based on the above-defined objective, the main research question that may be divided into several parts can be established:

- What patterns can be observed in the context of the various dimensions of regional identity and what is the position of these dimensions within the wider process of the institutionalization of the region as a unit of the social organization of space?

How are the regions created? Can a certain regularity be observed in the process of the institutionalization of regions? What relationships exist between the various dimensions of regional identity? How are the various dimensions of regional identity formed? Are there laws in relation with regional consciousness (or its degree) and the identity/image of the region? Can we observe a certain regularity in terms of the spatial differentiation of the degree of regional consciousness and the image of regions? How is the social organization of space reflected within human activities? What is the position of the individual regional identity dimensions within the (economic) development of the region?

By presenting a number of studies on the regional identities in northern Slovakia, the dissertation also answers the following question:

- What are the specific features of the social organization of space in northern Slovakia?

What regions are institutionalized in northern Slovakia, how are they being institutionalized, and what is the degree of their institutionalization? What is the reflection of the relationship between the various dimensions of regional identity in the process of the institutionalization of regions „nesting“ in northern Slovakia? How is the regional consciousness of residents from (northern) Slovakia and the identity of (northern) Slovak regions formed? What are the specificities of regional consciousness and the identities of the regions in northern Slovakia? Are there spatial differences

in the degree of regional identity of the inhabitants in northern Slovakia? Can we observe differences in regional consciousness between different social categories? How do the residents of northern Slovakia identify with the current territorial and administrative division of the Slovak Republic?

The present dissertation thesis is organized into two basic units. The first part introduces individual theoretical and methodological articles and analytical studies that generate the contents of the second part of the work. It comprises a set of 14 texts of various scopes. The first five accompanying papers (Nikischer 2012, 2013c, 2013d, 2014c, 2014d) are short theoretical and methodological discussions on the issues of regional identity, the following texts representing a set of empirical-analytic studies focused on the research of regional identities of different geographical scales. The first ones (Nikischer 2015b, 2015d) are focused on the issue of European identity (European consciousness and the identity of Europe), the other ones (Nikischer 2013a, 2013b, 2015a) analyze the regional identity of the inhabitants (the relationship of inhabitants to municipalities, subnational regions, countries and Europe) of Slovakia and neighboring countries. The subsequent studies (Nikischer 2014b, 2014e) dissert solely on the identity of Slovak regions and the regional consciousness of Slovak citizens. Next article (Nikischer 2014a) focuses on the analysis of the local consciousness in the Žilina and Prešov Regions. The final study (Nikischer 2015c) collectively discusses the concept of regional identity and the different regional identities institutionalized in the space of northern Slovakia (which I focus on in more detail in earlier texts), and from that perspective it represents a synthetic conclusion to the whole set of accompanying studies.

2 Material and methods

Several shorter theoretical and methodological articles are arranged in the first part of the set of publication outputs (Nikischer 2012, 2013c, 2013d, 2014c, 2014d). They are based on the consistent heuristics of the relevant literature and the additional abstraction of the author. Specific empirical research or appropriate analyzes are briefly presented in some of them, but these are only examples of research in categories discussed in theory, and not a supporting portion of the given texts, where in the previous theoretical and methodological debate should lead.

The following texts (Nikischer 2013a, 2014a, 2014b, 2014e, 2015a, 2015b, 2015c, 2015d) have the character of the empirical-analytic studies, which are introduced with the pertinent theoretical and methodological discussion. The only exception is the *Formovanie teritoriálnej identity Čechov a Slovákov* article (Nikischer 2013b), which does not present the results of specific research, but the historical-geographical perspective on the territorial consciousness developing process of Czechs and Slovaks, based on the extensive relevant literature search. The present studies are ranked primarily based on the size of the territory of interest in the given research study (from the European Union to north Slovakia), and secondarily based on the research methods (from extensive quantitative studies to qualitative research). In general, when analyzing various dimensions of regional identity, I have used quantitative methods more, the qualitative research presented only in two studies (particularly Nikischer 2015c; partly Nikischer 2014b). Most papers represent the results analysis of the variously extensive and standardized questioning (Nikischer 2013a, 2014b, 2014e, 2015a, 2015b, 2015c, 2015d), and in the *Alternatívne prístupy k štúdiu územných identít obyvateľstva* article (Nikischer 2014a) I monitor the manifestations of regional consciousness on a social network through a content analysis.

Focusing on questioning, it can be concluded that in most studies I work with data from large international or nationwide questionnaire surveys (Nikischer 2013a, 2014b, 2014e, 2015a, 2015b, 2015d), the results of in-depth interviews presented only by two studies (Nikischer 2014b, 2015c). I draw the data from a series of Eurobarometer surveys (hereinafter EB; Nikischer 2014b, 2015a, 2015b, 2015d), the ISSP international research program (Nikischer 2013a) and the FOCUSBus omnibus surveys (Nikischer 2014b, 2014e).

I work with the data derived from a series of extensive Eurobarometer questionnaire surveys in the initial empirical-analytic papers dealing with the region of Europe (Nikischer 2015b, 2015d). In the first of the two studies (Nikischer 2015b) I analyze the image of Europe in the various countries of the European Union using data from the EB 73.3 (European Commission 2012). Using an analysis of variance (ANOVA), cluster analysis and the multi-dimensional scaling method, I also examine the correlation between the identity of the given European country (the identity of the state) and the perception of Europe in it. I monitor this relationship in the second study (Nikischer 2015d) as well, which works with newer data coming from the EB 77.3 (European Commission 2013) carried out in 2012. I naturally compare the results of the analysis (ANOVA or a cluster analysis was again used) with the conclusions of previous study (Nikischer 2015b). Data from the EB 77.3 are also used

for analyzing the relationship between the image of Europe, the degree of European consciousness and the attitude towards further European integration.

Standardized questioning is one of the most appropriate methods of researching the degree of regional consciousness. Data from the EB 73.3 was thus also used (Nikischer 2015a) in the analysis of various levels of regional consciousness concerning the inhabitants of Central European countries, namely the Visegrad Four (hereinafter V4). Data from the EB 73.3 allowed studying the relationship of V4 residents with their municipality, region, state and the European Union, as well as international and partially also inter-regional (results for individual regions are less representative) comparison of degrees of local, regional (subnational), nation-state and European consciousness. Using data from the EB 73.3, I analyze the degree of regional consciousness of the Slovak population also in the *Správa z výskumu regionálnej identity obyvateľov Slovenska* study (Nikischer 2014b). The ISSP (International Social Survey Programme) surveys have a similar nature to the Eurobarometer surveys, which unlike the EB are also carried out in non-European countries. I used the *ISSP 2003: National identity II* survey data (ISSP Research Group 2012) when analyzing the territorial identity of Czech and Slovak inhabitants (Nikischer 2013a), focusing on the regional differentiation of the degree of local, regional and nation-state consciousness.

Within individual Eurobarometer or ISSP surveys the respondents generally define their relationship with the given regional unit through the choice of one of four possible answers – unless they choose „I do not know“, they can define their relationship to the given region as very close, close, not very close or not close at all. The result is the „relationship to the region“ as an ordinal variable; it would be difficult to exactly quantify the distinction between a close relationship and very close, etc. Such a variable's character limits the possibilities of analyzing the relevant data, and in this regard it seems more appropriate to ask respondents to define the intensity of their relationship to a particular region on a numerical scale. That is what I asked the respondents of the *FOCUSBus September 2014* omnibus survey (hereinafter FB 9/2014; Focus 2014), carried out on the territory of Slovakia on a representative sample of 1043 respondents aged 18 and over. The degree of regional consciousness in relation to different types of regions (part of municipality, municipality, district, traditional region, self-governing region, Slovakia, the EU) is examined based on the data from the abovementioned survey in the short *Regionálne povedomie a identita regiónov na Slovensku* study (Nikischer 2014e). As suggested by the name of the mentioned paper, using the data from the FB 9/2014 survey I also analyze the identity of traditional Slovak regions (similarly Nikischer 2015c). I used the data from the other *FOCUSBus*

December 2013 survey (hereinafter FB 12/2013; Focus 2013) in another study (Nikischer 2014b) when examining the institutionalization of Slovakia's regions.

The qualitative research of regional identities in northern Slovakia, which I carried out in 2013–2014 through in-depth interviews with the mayors of several local municipalities, can be considered exceptional. Another similar conceptually grounded qualitative research primarily focused on the regional consciousness of Slovakia's inhabitants and the identity of Slovak regions has still not been implemented, neither a study presenting the results (Nikischer 2015c). The selection of nine model municipalities, in which individual interviews were conducted, is specified in the study itself – its basic idea the requirement that each municipality represented a different traditional region of northern Slovakia. The individual interviews lasted approximately 80 minutes and were recorded on a dictation machine with the agreement of the respondents, all conducted by the same researcher (the author of this paper). At the appropriate locations in the study I supplement and confront the results of qualitative research with the results of representative questionnaire surveys (FB 12/2013, 9/2014). On the contrary, in the *Správa z výskumu regionálnej identity obyvateľov Slovenska* article (Nikischer 2014b) I supplement the findings based on the analysis of representative data (EB 73.3, FB 12/2013) with the results of the in-depth interviews with the mayors.

In terms of the used research method a further study (Nikischer 2014a) can also be considered unique, in which the degree of regional consciousness is investigated based on the content analysis of the user profiles created on the social network (Facebook). The degree of regional consciousness is thus not examined by questioning (as done in the above studies), but based on the observation of manifestation of the relationship with the region within a particular human action (identification with the municipality on the social network, which takes place by linking the profile of the respective municipality and the respective personal profile by the identifying social network user). As I also explain in the study itself, the use of the conceptual content analysis of personal profiles on the social network was the result of the lack of research methods that would allow examining (and then comparing) the degree of local consciousness within large numbers of populations at the same time (in the discussed study the population is represented by the residents of the municipality). In the case of the given research the number of populations was very large; in a study I evaluate the degree of local consciousness in 859 municipalities of northern Slovakia. Subsequently through the LISA analysis I identify areas (spatial clusters of municipalities) exhibiting a high or low degree of local consciousness, and municipalities with extreme values of the consciousness degree within a local context.

3 Discussion of selected results

Through various accompanying studies the qualification thesis presents much knowledge regarding specific socio-spatial processes, as well as a series of generalizations. The studies focused on the issue of the European identity (Nikischer 2015b, 2015d) clearly demonstrate how the internal heterogeneity of Europe translates into significant spatial disparities in the perception of this region. The completed analyzes indicate the existence of a mutual dialectical relationship between the identity of Europe and the identities of individual „European“ countries. The identity of Europe is formed by the identities of individual European countries (the inhabitants of the given countries assign those attributes to Europe that characterize their state) and vice versa (the elements of „Europeanness“ have become part of the identities of the states, for example, the euro and „advanced democracy“), while within this bilateral relationship there is a transfer of elements between the identities of individual European countries and the gradual narrowing of differences between the identities of these countries in time. A similar process, although on a different scale level, is also happening between the identities of regions of the given country.

Given the fact that the residents of most EU countries attribute those qualities to Europe, which also encompass their own states, it appears that they consider their country a part of Europe. The degree of European consciousness, i.e. the intensity of the relationship of citizens to Europe, however, remains very low in the EU. Slovakia may be included in the countries where the degree of European consciousness is still relatively high (compared to other EU countries), although the results of individual surveys (see Nikischer 2013a, 2015a, 2015d) vary slightly. However, these surveys were conducted in different time periods, a relatively high degree of European consciousness observed in Slovakia, for example, in 2010, one year after the country's entry into the Eurozone. After all, according to Slovak inhabitants the euro is by far the most important component of the identity of Europe and it can be assumed that in the country it also represents a relatively important source of European consciousness.

Several accompanying studies (Nikischer 2013a, 2013b, 2014a, 2014b, 2014e, 2015a, 2015c) are devoted to the regional consciousness of inhabitants of (northern) Slovakia, its formation and regional differentiation from different perspectives. In one of them (Nikischer 2015a), the regional identity of Slovakia's inhabitants is discussed in a wider European, and especially Central European (V4 countries) context. It turns out that the degree of state consciousness is higher in all V4 countries than the degree of local, regional (understanding region in a narrow sense) or European consciousness that is typical for nationally

and territorially homogeneous national states. The smallest difference between the degree of local, regional and state consciousness is in Slovakia, where the mentioned homogeneity is the lowest (a large Hungarian minority, unfinished linguistic homogenization, traditional regions at a relatively high level of institutionalization, the weak central position of Bratislava; see also Kusý 1991; Findor 2000). On the contrary, the big difference between the degree of state and regional consciousness can be seen in Hungary, a country which can be considered the most territorially (subnational regions at a low level of institutionalization) and nationally homogenous (see also Jones, Smith 2001).

The degree of regional consciousness (in terms of relationship to subnational regions) of the Slovak population seems average in comparison with the inhabitants of other European countries based on the analysis of data from several international surveys (EB 73.3, ISSP 2003). The disadvantage of these surveys, however, can be the fact that they observe the relationship of the inhabitants of Slovakia to self-governing regions (or self-governing regions and districts in the case of ISSP 2003), which Slovaks identify with to a lesser degree than the traditional regions. This fact is suggested in the in-depth interviews with mayors of municipalities (Nikischer 2015c) and confirmed by the analyses of data from the FOCUSBus surveys (Nikischer 2014b, 2014e). When the inhabitants of Slovakia are asked what region they live in, in most answers they refer to one of the traditional Slovak regions, and particularly the residents of northern parts of the country respond in this manner. Up to 100 % of respondents identified with traditional regions in Orava, Liptov and Spiš. The view that most Liptov and Orava residents from among Slovakia's inhabitants „insist“ on belonging to a traditional region were also noted during the in-depth interviews. Based on the research results we can consider regions such as Liptov, Spiš, Orava, Turiec and Záhorie to be the traditional regions at the highest level of institutionalization (the names of these traditional regions also resonate the most within common or media communication in Slovakia; Nikischer 2014b).

During the in-depth interviews, the discordance of the borders of self-governing regions with the borders of traditional regions was assessed very negatively (especially in Spiš, which has been almost proportionally divided by a regional boundary since 1996; see also SITA 2009; Farkašová 2013). Respondents spoke of „disregarding the natural regional identities“ during administrative and territorial reform.

The research on the identities of the traditional regions of northern Slovakia (Nikischer 2014e, 2015c) confirmed the important role of the region's name as the most important component of its symbolic shape. Individuals often identify or associate with the region

the entities that bear its name, and vice versa (after all, the name of the European Union can be considered the main reason for its identification with Europe; see Nikischer 2015d). The qualities of the region are thus transmitted to the given entity through the name, and conversely, it does not matter whether the given entity really has something in common with the given region, besides the name (e.g. whether it lies in the given region, whether it has its origin in it, etc.).

The mayors point out that the identity of individual municipalities is often formed by well-known personalities: „The Olympian Straka (name modified by the author, Author's Note) comes from our municipality, so I would say he also completes the identity of our municipality.“ The mayors also argue that smaller sub-regions (local parts) with a unique identity can be generally allocated even within the individual municipalities. A higher level of the institutionalization of these local parts may cause rivalry within the municipality and constitute a hampering, but also an accelerator to its development. Cases where the municipal residents have a closer relationship to individual local parts than the municipality itself are not at all exceptional. After all, the FB 9/2014 survey showed (Nikischer 2014e) that in general, the inhabitants of Slovakia have a relationship with parts of the municipalities they live in almost as strong as to their home municipalities. The analysis of personal profiles on the social network indicates (Nikischer 2014a) a low degree of local consciousness (weak relationship to the municipality) in the municipalities of northern Slovakia, whose name consists of the names of individual local parts (e.g. Súľov-Hradná). Cases where such municipalities do not even have their own profile created on the social network can be observed, while local parts have their own profile. It can be assumed that in such cases, the population in general identifies with the local part rather than the municipality itself (in some cases this applies literally regarding the identification on the social network).

Understandably, the high degree of consciousness in relation to local parts may cause difficulties in decision-making of the municipal council (see Nikischer 2015c), even may lead to the disintegration of the municipality (however, current legislation in Slovakia limits similar processes) or a significant change in its identity (name of the municipality, etc.). On the other hand, as noted and demonstrated by one of the respondents of the in-depth interviews, diversity within the municipality may bring a boost to local life (we can see a parallel with the region of Europe and the idea of „unity in diversity“). In the outlined directions we can also consider the relationship of other regions and their sub-regions, not just the municipality and its local parts.

The ISSP 2003 survey indicates (Nikischer 2013a) that within the territory of Slovakia, the highest degree of local consciousness is in the north. The high degree of local consciousness in northern Slovakia can be partly explained by Bitušíková's (2002) words, according to whom the mountain regions, where living conditions were always harder than in the lower-lying areas, are characterized by a considerable solidarity within local communities, mutual aid among neighbors and families, and a lower level of social differentiation (in other words, the mountain regions are characterized by strong local bonds). Even the analysis of the spatial differentiation of the degree of local consciousness in northern Slovakia shows (Nikischer 2014a) that the spatial clusters of municipalities with weaker local consciousness lie rather in basins (Turčianska, Liptovská, and Žilinská basin), while the spatial associations of municipalities with stronger local consciousness lie rather in colder areas with rugged terrain (e.g. in the Slovak-Polish border region in Kysuce and Orava, on the Kysuce-Orava boundary, or in the eastern part of the Levoča Mountains). However, a relatively high degree of local consciousness was also found in the smaller Rajecká Basin, and on contrary, a low degree was found in the northern part of Šariš.

Besides municipalities whose names consist of the names of local parts, rather low degree of local consciousness was found in many municipalities located in the narrow outskirts of larger towns. It appears that the influence sphere of the settlement of higher rank is also reflected in the degree of local consciousness where the larger center, as a „sucker“ of this consciousness, acts in its narrow outskirts (also in the common communication individuals often manifest their local identity by expressing their affiliation to larger centers located relatively close to their municipality of origin). In conclusion, it should be added that the populations of culturally and geographically close traditional regions (Liptov and Turiec, Kysuce and Orava, Spiš and Zamagurie, Šariš and Horný Zemplín) also show similar degrees of local consciousness.

4 Conclusion

It can be argued that the new regional geography is more theoretical than traditional (idiographic) regional geography, which in practice includes regional classification and often a very exhausting description (MacKinnon 2009). The main objective of the „new“ regional geographers is to understand the process of forming regions, i.e. finding regularities in the socio-spatial processes taking place in different spatio-temporal contexts. Although in the process of institutionalization of individual regions we can observe certain regularities,

we must not forget the fact that the „life“ of each region is unique and specific. In many cases, the research of such a unique institutionalization process has exceptional social relevance (see the region of Europe). The approach of the new regional geography (which is however not entirely coherent; see Gilbert 1988) places an emphasis on finding laws in the social organization of space through the study of specific regions (see Kučera 2011), providing many generalizable conclusions and a unique knowledge of particular socio-spatial processes.

A typical feature of the „new“ approach to the study of regions is the fact that within it there is no preference for a particular geographical scale – the understanding of the institutionalization of regions and the social organization of space requires the research of processes of different scales (Paasi 2009). The presented thesis also includes studies focusing on the analysis of the socio-spatial processes of various scales, from local (at the level of municipalities, or the local parts) to the supranational (Europe). Of course, it cannot be claimed that this dissertation comprehensively explains the formation, reproduction, transformation or disappearance of regions, but in any case constitutes a relevant contribution in this regard. At the same time it provides much knowledge regarding specific regions and a relatively comprehensive picture of the social organization of space in Slovakia, especially in its northern part.

The contribution of the whole qualification work, whose main objective was to extend the current state of knowledge on the process of the institutionalization of regions and the social organization of space in general, can be summarized into four basic points:

- The work represents a relevant contribution to the theoretical and methodological discussion on the issues of the social organization of space, regional identities and the institutionalization of regions.
- The work presents several surveys on regional identities of different geographical scales, based on multiple, partly original, or little used methods, thus enriching the research methodics regarding the research of different dimensions of regional identity and the social organization of space.
- The presented surveys and relevant results contribute to the knowledge of the relationship of society and space, and to the understanding of how the geographical space is organized by society. Through the analysis of regional consciousness, the identities of regions and their mutual relations, the work contributes to understanding the process of the institutionalization of regions and the structuring of geographic space. Understanding

the social organization of space and the processes leading to the formation of socio-spatial borders can aid the elimination of negative effects related to their existence. It is also necessary in view of the successful „management“ of regions (understood as the purposeful construction/reproduction/deconstruction of regions in order to achieve specific political, economic or other objectives), which is a normal part of political and economic practice. It is equally relevant from the perspective of regional development.

- The work represents an important contribution to the research on the social organization of Slovakia's space, especially in the north (the Žilina and Prešov Regions). This contribution is all the more relevant because the social organization of space in northern Slovakia has not yet been the subject of adequate research and relevant scholarly discussions. In terms of research on the regional identities, northern Slovakia presents a particularly interesting geographical space, characterized by a series of specifics. From the perspective of decision-makers, some of the conclusions presented in this work constitute material worthy of attention.

Použité zdroje / References

Literatúra / Literature

- AGNEW, J. A. (2013): Arguing with Regions. *Regional Studies*, 47, č. 1, s. 6–17.
- BITUŠÍKOVÁ, A. (2002): An anthropological perspective on identity and regional reform. *Regional & Federal Studies*, 12, č. 2, s. 41–64.
- BOBR, M. (2014): Proměna regionálních identit na Trutnovsku v 2. polovině 20. století. Bakalárska práca. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, 70 s. + přílohy.
- BOURDIEU, P. (1980): L'identité et la représentation: éléments pour une réflexion critique sur l'idée de région. *Actes de la recherche en sciences sociales*, 35, č. 4, s. 63–72.
- BØÅS, M., MARCHAND, M. H., SHAW, T. M. (1999): The weave-world: regionalisms in the south in the new millennium. *Third World Quarterly*, 20, č. 5, s. 1061–1070.
- BUCHER, S. (2012): Samosprávne kraje na Slovensku: formovanie identity a inštitucionalizácia v kontexte integrácie do Európy regiónov. Dizertačná práca. Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta humanitných a prírodných vied, katedra geografie a regionálneho rozvoja, Prešov, 225 s. + přílohy.
- BUCHER, S., IŠTOKOVÁ, M. (2015): Self-Governing Regions in Slovakia: Spatial Differentiation and Perception of Socio-Cultural Identity by Local and Regional Officials. *Geografie*, 120, č. 1, s. 1–25.
- BUCHER, S., MATLOVIČ, R., LUKÁČOVÁ, A. a kol. (2013): The perception of identity through urban toponyms in the regional cities of Slovakia. *Anthropological Notebooks*, 19, č. 3, s. 23–40.
- BYSTRICKÝ, R. (2011): Přístupy ke studiu regionální a lokální identity. Bakalárska práca. Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta, Geografický ústav, Brno, 43 s.
- DEBARBIEUX, B. (2004): The symbolic order of objects and the frame of geographical action: an analysis of the modes and effects of categorisation of the geographical world as applied to the mountains in the West. *GeoJournal*, 60, č. 4, s. 397–405.
- DEKKER LINNROS, H., HALLIN, P. O. (2001): The discursive nature of environmental conflicts: the case of the Öresund link. *Area*, 33, č. 4, s. 391–403.
- DEL BIAGGIO, C. (2010): Theoretical reflection on the making of the Alpine region. The role of transnational networks of local actors on regional identity and institutionalization. *Fennia*, 188, č. 1, s. 137–148.

- DROZDOVÁ, K. (2007): Národní a jiné identity ve střední Evropě. Bakalárska práca. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Brno, 52 s. + přílohy.
- FARKAŠOVÁ, K. (2013): Reforma verejnej správy na Slovensku (priebeh reformy v rokoch 1990–2005). In: Ološtiak, M. (ed.): 9. študentská vedecká konferencia. Zborník plných príspevkov. Prešovská univerzita v Prešove, Prešov, s. 226–230. http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Olostiak6/subor/4_Farkasova.pdf (cit. 8. 5. 2015).
- FIALOVÁ, D., CHROMÝ, P., KUČERA, Z. a kol. (2010): The forming of regional identity and identity of regions in Czechia – introduction to the research on the impact of second housing and tourism. *Acta Universitatis Carolinae, Geographica*, 45, č. 1, s. 49–60.
- FINDOR, A. (2000): Národná identita ako naratívna konštrukcia. *Sociológia*, 32, č. 1, s. 57–79.
- FURMANOVÁ, Š. (2015): Identifikace obyvatel se svým územím: příklad přechodné oblasti kulturně-historického regionu. Bakalárska práca. Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, katedra geografie, Olomouc, 51 s. + přílohy.
- GILBERT, A. (1988): The new regional geography in English and French-speaking countries. *Progress in Human Geography*, 12, č. 2, s. 208–228.
- GILBERT, E. W. (1960): The Idea of the Region: Herbertson Memorial Lecture. *Geography*, 45, č. 3, s. 157–175.
- HAMPL, M. (1998): Realita, společnost a geografická organizace: hledání integrálního řádu. DemoArt, Praha, 110 s.
- HAMPL, M. (2002): Regionální organizace společnosti: principy a problémy studia. *Geografie*, 107, č. 4, s. 333–348.
- HAMPL, M. (2005): Geografická organizace společnosti v České republice: transformační procesy a jejich obecný kontext. DemoArt, Praha, 147 s.
- HÄKKLI, J. (2008): Re-bordering spaces. In: Cox, K. R., Low, M., Robinson, J. (eds.): *Handbook of political geography*. Sage, London, s. 471–482.
- HEŘMANOVÁ, E., CHROMÝ, P. a kol. (2009): Kulturní regiony a geografie kultury. Kulturní reálie a kultura v regionech Česka. ASPI a. s., Wolters Kluwer, Praha, 348 s.
- HOUŽVIČKA, V., NOVOTNÝ, L. (eds.). (2007): Otisky historie v regionálních identitách obyvatel pohraničí: sebedefinice a vzájemné vnímání Čechů a Němců v přímém sousedství. Sociologický ústav AV ČR, Praha, 170 s.
- CHROMÝ, P., SEMIAN, M., KUČERA, Z. (2014): Regionální vědomí a regionální identita v Česku: případová studie Českého ráje. *Geografie*, 119, č. 3, s. 259–277.

- JONES, F. L., SMITH, P. (2001): Individual and Societal Bases of National Identity. A Comparative Multi-Level Analysis. *European Sociological Review* 17, č. 2, s. 103–118.
- KAŠKOVÁ, M., CHROMÝ, P. (2014): Regional product labelling as part of the region formation process: the case of Czechia. *AUC Geographica*, 49, č. 2, s. 87–98.
- KINZELOVÁ, L. (2011): Evropská a regionální identita v názorech studentů Přírodovědecké fakulty UP v Olomouci. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, katedra geografie, Olomouc, 76 s. + přílohy.
- KUČERA, Z. (2011): Rozmanité cesty regionální geografie. *Geografické rozhledy*, 20, č. 5, s. 14–18.
- KUČEROVÁ, S. (2010): Identita českého venkova. *Obec a finance*, 16, č. 5, s. 35–37.
- KUSÝ, M. (1991): Eseje. Archa, Bratislava, 240 s.
- MACKINNON, D. (2009): Regional Geography II. In: Kitchin, R., Thrift, N. (eds.): *International Encyclopedia of Human Geography. Volume 9*. Elsevier, Oxford, s. 228–235.
- MEČIAR, M. (2008): Hlučínsko: sociální identity a generace. Pedagogická fakulta OU, Ostrava, 140 s.
- NEDOMOVÁ, A., KOSTELECKÝ, T. (1997): The Czech national identity. *Czech Sociological Review*, 5, č. 1, s. 79–92.
- NIKISCHER, R. (2012): Formovanie regionálneho povedomia a jeho úloha v regionálnom rozvoji so zreteľom na slovensko-poľský prihraničný región. *Geografické informácie*, 16, č. 2, s. 61–76.
- NIKISCHER, R. (2013a): Teritoriálna identita obyvateľov Česka a Slovenska. *Geografie*, 118, č. 3, s. 243–264.
- NIKISCHER, R. (2013b): Formovanie teritoriálnej identity Čechov a Slovákov. *Mladá veda*, 2, s. 4–21.
- NIKISCHER, R. (2013c): Regionálna identita ako faktor rozvoja destinácie cestovného ruchu [Elektronická verzia]. In: Jeřábek, T., Trunečková, P. (eds.): *Regionální rozvoj cestovního ruchu, hotelnictví a gastronomie. Sborník příspěvků z šesté mezinárodní konference. Vysoká škola obchodní a hotelová*, Brno, s. 301–314.
- NIKISCHER, R. (2013d): Imaginative geographies ako súčasť identity regiónu. In: Osman, R. (ed.): *Geografický výzkum: společnost a příroda v období krize. Sborník z workshopu. Masarykova univerzita*, Brno, s. 147–161.
- NIKISCHER, R. (2014a): Alternatívne prístupy k štúdiu územných identít obyvateľstva: miera lokálneho povedomia na základe analýzy užívateľských profilov na sociálnej sieti. *Lidé města / Urban People*, 16, č. 3, s. 381–406.

- NIKISCHER, R. (2014b): Správa z výskumu regionálnej identity obyvateľov Slovenska. Informace ČGS, 33, č. 2, s. 23–35.
- NIKISCHER, R. (2014c): Regionálne povedomie a identita regiónu ako premenné v rámci procesu inštitucionalizácie regiónu [Elektronická verzia]. Studia Scientifica Facultatis Paedagogicae, Universitas Catholica Ružomberok, 13, č. 3, s. 79–87.
- NIKISCHER, R. (2014d): Spoločnosť v rozvoji regiónu: regionálne povedomie a jeho pozícia v rámci procesu inštitucionalizácie regiónu. In: Kolektív autorov: Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Region v rozvoji společnosti 2014. Mendelova univerzita v Brně, Brno, s. 617–628.
- NIKISCHER, R. (2014e): Regionálne povedomie a identita regiónov na Slovensku. Geografické informácie, 18, č. 1, s. 151–161.
- NIKISCHER, R. (2015a): Teritoriální identita obyvatel střední Evropy: komparativní analýza zemí Visegrádské čtyřky. In: Vlachová, K. (ed.): Národní identity a identifikace. Česká republika – Visegrádská čtyřka – Evropská unie. Sociologický ústav AV ČR, Praha. (v tlači)
- NIKISCHER, R. (2015b): Variabilita európskej identity: disparity v percepcii identity Európy na úrovni členských krajín Európskej únie. (rukopis)
- NIKISCHER, R. (2015c): Regionálne identity na severnom Slovensku. (rukopis)
- NIKISCHER, R. (2015d): Co je to EUropa a jaký je náš vztah k ní? Prostorová variabilita evropské identity z pohledu členských států Evropské unie. In: Vlachová, K. (ed.): Národní identity a identifikace. Česká republika – Visegrádská čtyřka – Evropská unie. Sociologický ústav AV ČR, Praha. (v tlači)
- PAASI, A. (1986): The institutionalization of regions: a theoretical framework for understanding the emergence of regions and the constitution of regional identity. Fennia, 164, č. 1, s. 105–146.
- PAASI, A. (2009): Regional Geography I. In: Kitchin, R., Thrift, N. (eds.): International Encyclopedia of Human Geography. Volume 9. Elsevier, Oxford, s. 214–227.
- PETER, D. (2013): Současná podoba územní identity obyvatel správního obvodu ORP Frýdlant nad Ostravicí. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, katedra geografie, Olomouc, 92 s. + přílohy.
- PLECITÁ, K. (2012): Národní identita a vztah k Evropské unii: Česká republika v západo- a středoevropském srovnání. Studie národohospodářského ústavu Josefa Hlávky 2012/1. ČVUT, Praha, 72 s.
- POPESCU, A., NICA, L. (2011): Regionalism in a Europe without Borders. Some Approaches on Bihor County. Eurolimes, 11, s. 179–192.

- ROUBAL, O. (2009): Teritoriální identita v biografických vyprávěních poválečných osídlenců pohraničí severních Čech. Dizertačná práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií, Praha, 203 s. + přílohy.
- SEMIAN, M. (2012): Searching for the Territorial Shape of a Region in Regional Consciousness: The Český Ráj (Bohemian Paradise), Czech Republic. *Moravian Geographical Reports*, 20, č. 2, s. 25–35.
- SCHRIJVER, F. (2005): Regionalism in Galicia after regionalisation. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 96, č. 3, s. 275–286.
- SITA (2009): Spišiaci stále pociťujú krivdu za rozdelenie kraja. Pluska. <http://www.pluska.sk/slovensko/regiony/spisiaci-stale-pocituju-krivdu-za-rozdelenie-kraja.html> (cit. 8. 5. 2015).
- SMITH, S. J. (2005): Society – Space. In: Cloke, P., Crang, P., Goodwin, M. (eds.): *Introducing Human Geographies*. Arnold, London, s. 18–33.
- ŠERÝ, M. (2014): Regionální identita obyvatelstva a kontinuita socio-historického vývoje. Dizertačná práce. Ostravská univerzita v Ostravě, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Ostrava, 45 s. + přílohy.
- VLACHOVÁ, K., ŘEHÁKOVÁ, B. (2004a): Národ, národní identita a národní hrdost v Evropě. *Sociologický časopis*, 40, č. 4, s. 489–508.
- VLACHOVÁ, K., ŘEHÁKOVÁ, B. (2004b): Česká národní identita po zániku Československa a před vstupem do Evropské unie. *Sociologické studie 04:09*. Sociologický ústav AV ČR, Praha, 39 s.
- VLACHOVÁ, K., ŘEHÁKOVÁ, B. (2009): Identity of non-self-evident nation: Czech national identity after the break-up of Czechoslovakia and before accession to the European Union. *Nations and Nationalism*, 15, č. 2, s. 254–279.
- YEH, Y.-T. (2012): The Change of Social Spaces within Chinese Settlements in Singapore under National Policies. *Journal of Chinese Overseas*, 8, č. 1, s. 11–37.
- ZICH, F. (ed.). (2003): Regionální identita obyvatel v pohraničí. Sborník příspěvků přednesených na konferenci „Evropská, národní, či regionální identita?“ 3. 10. 2003 v Praze. Sociologický ústav AV ČR, Praha, 262 s.

Zdroje dát / Data sources

EUROPEAN COMMISSION (2012): Eurobarometer 73.3. GESIS Data Archive, Köln.
<http://info1.gesis.org/dbksearch19/SDesc2.asp?no=5233&tab=0&ll=10¬abs=&af=&nf=1&search=Eurobarometer&search2=&db=E> (cit. 10. 12. 2014).

EUROPEAN COMMISSION (2013): Eurobarometer 77.3. GESIS Data Archive, Köln.
<https://dbk.gesis.org/dbksearch/sdesc2.asp?no=5612> (cit. 10. 12. 2014).

FOCUS (2013): FOCUSBus december 2013. Agentúra FOCUS, Bratislava.

FOCUS (2014): FOCUSBus september 2014. Agentúra FOCUS, Bratislava.

ISSP RESEARCH GROUP (2012): International Social Survey Programme: National Identity II – ISSP 2003. GESIS Data Archive, Köln. <https://dbk.gesis.org/dbksearch/sdesc2.asp?no=3910&db=E&tab=3> (cit. 12. 12. 2014).

Curriculum vitae

Meno a titul / Full name with title: Mgr. Richard Nikischer

Dátum narodenia / Date of birth: 17. 6. 1986

Národnosť/Nationality: slovenská

Miesto trvalého bydliska / Permanent residence:Nábrežie A. Stodolu 1786/44
031 01 Liptovský Mikuláš
Slovenská republika

Kontakt/Contact: telefón: (+420) 210 310 232
e-mail: rinikischer@gmail.com
richard.nikischer@soc.cas.cz
web-profil: www.soc.cas.cz/lide/richard-nikischer

Vysokoškolské vzdelanie / University education

od 2011 Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta
postgraduálny študijný program Regionální a politická geografie

2008–2010 Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta humanitných a prírodných vied
magisterský študijný program Geografia v regionálnom rozvoji
titul Mgr., absolvoval s vyznamenaním

2005–2008 Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta humanitných a prírodných vied
bakalársky študijný program Geografia v regionálnom rozvoji
titul Bc.

Pracovné skúsenosti / Work experience

od 01/2014 Sociologický ústav Akademie věd ČR, v.v.i.
pracovné zaradenie: doktorand

08/2012 – 12/2013 Sociologický ústav Akademie věd ČR, v.v.i.
pracovné zaradenie: odborný pracovník VŠ

Riešenie výskumných projektov / Research projects

Nikischer, R. 2012–2014. „Regionální identita v slovensko-polském pohraničí“. Grantová agentura UK, reg. č. 587712. *Hlavný riešiteľ.*

Chromý, P. 2012–2014. „Formování územních identit v oblastech s intenzivně přeměněnou krajinou: příklad severozápadních Čech“. Grantová agentura České republiky, reg. č. P404/12/1112. *Účast*.

Plecitá, K. 2012–2014. „ISSP 2013 – Národní identita III“. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, reg. č. LG12023. *Účast*.

Prezentácie a prednášky / Presentations and lectures

Nikischer, R. „Imaginative geographies: formovanie umelej regionálnej identity“. Geografický výzkum: příroda a společnost v období krize. Workshop doktorandů/doktorandek. Brno, 3.–4. 9. 2012.

Nikischer, R. „Regionálna identita v slovensko-poľskom pohraničí“. Výročná konferencia Českej geografickej spoločnosti: nové výzvy pro geografii. Brno, 3.–7. 9. 2012.

Nikischer, R. „Formovanie regionálneho povedomia a jeho úloha v regionálnom rozvoji so zreteľom na slovensko-poľský prihraničný región“. Nové impulzy v regionálnom rozvoji stredoeurópskeho priestoru: 20. medzinárodná geografická konferencia. Nitra, 10.–11. 10. 2012.

Nikischer, R. „Film vs. sociálna a geografická realita: poznávanie vzdialených kultúr a krajín prostredníctvom kinematografickej tvorby“. Týden vědy a techniky 2012. Praha, 9. 11. 2012.

Nikischer, R., Bernardyová, K. „Dimenzie regionálnej identity: regionálne povedomie a identita regiónu ako dve strany jednej mince“. Seminár Sociologického ústavu AV ČR. Praha, 4. 4. 2013.

Nikischer, R. „Regionálna identita ako faktor rozvoja destinácie cestovného ruchu“. Regionální rozvoj cestovního ruchu, hotelnictví a gastronomie: 6. mezinárodní vědecká konference. Brno, 25. 4. 2013.

Nikischer, R. „Territorial Identity of the Inhabitants of the Czechia and Slovakia.“ Komentovaný poster. IV. EUGEO Congress: Europe, what's next? Changing geographies and geographies of change. Roma, 5.–7. 9. 2013.

Nikischer, R. „Regionálne povedomie a identita regiónu ako premenné v rámci procesu inštitucionalizácie regiónu“. Geografia a integrovaný výskum krajiny: vedecká konferencia pri príležitosti nedožitého jubilea významného slovenského geografa prof. RNDr. Michala Zaťka, CSc. a 10. výročia založenia Katedry geografie na Pedagogickej fakulte Katolíckej univerzity v Ružomberku. Ružomberok, 10.–12. 9. 2013.

- Nikischer, R. „Lokálne povedomie a obec – zaostrené na Slovensko“. Město a domov. IV. brněnská konference urbánních studií. Brno, 7.–9. 11. 2013.
- Nikischer, R. „Territorial Identity of the Inhabitants of the Czechia and Slovakia“. New Wave 6. International Students and Early Careers' Conference. Praha, 16.–17. 5. 2014.
- Nikischer, R. „What is ‘Europe’? Different perceptions of European identity across 27 European Union countries“. Poster. International Geographical Union Regional Conference „Changes, Challenges, Responsibilities“. Kraków, 18.–22. 8. 2014.
- Nikischer, R. „Teritoriálna identita obyvateľov krajín Vyšehradskej štvorky“. 23. sjezd České geografické společnosti, 16. kongres Slovenskej geografickej spoločnosti, „Geografie v srdci Evropy“. Praha, 25.–28. 8. 2014.
- Nikischer, R. „Regionálne povedomie a identita regiónov na Slovensku“. Stredoeurópsky priestor po 25 rokoch transformácie. Nitra, 9.–10. 10. 2014.
- Nikischer, R. „Spoločnosť v rozvoji regiónu: regionálne povedomie a jeho pozícia v rámci procesu inštitucionalizácie regiónu“. Region v rozvoji spoločnosti 2014. Brno, 23. 10. 2014.
- Nikischer, R. „Research on regional identities and its possibilities on the different scales“. Prezentácia výskumu. Hanover, New Hampshire, 15. 4. 2015.
- Nikischer, R. „What is ‘Europe’? Perceptions of the identity of Europe across 27 European Union countries“. Association of American Geographers Annual Meeting: Chicago 2015. Chicago, Illinois, 21.–25. 4. 2015.

**Pedagogické a iné vybrané aktivity v rámci doktorandského štúdia na PŘF UK /
Pedagogical and other selected activities**

- 2012–2014 Pomoc pri výuke predmetu *Teorie sociální geografie*
29. 10. 2014 Organizácia prednášky v rámci predmetu *Kulturní geografie*
- 2013, 2014 Spolupráca pri organizácii celoštátneho kola zemepisnej olympiády
31. 10. 2013 *Odborný seminár z regionální geografie*, prednáška v rámci seminára
- 2012, 2013 Pomoc s organizáciou *Dne otevřených dveří KSGRR*
- 2012 Dozor na skúškach a oprava testov v rámci predmetov *Socioekonomická geografie Severní Ameriky, Regionální geografie Evropy*

Študijné pobyty / Study stays

11. 2. – 22. 5. 2015 Študijný pobyt v rámci programu *Erasmus+*, *Universität Wien, Institut für Geographie und Regionalforschung*
- 13.–20. 4. 2015 *Dartmouth College, Department of Geography*

Člen/Member

- od 2014 *The International Geographical Union's Commission on Local and Regional Development*, korešpondující člen
- od 2013 *Časopis Mladá veda*, člen redakcie
- od 2012 *Česká geografická společnost*, člen
- od 2011 *Centrum pro výzkum v kulturní a historické geografii*, člen

Ocenenia/Awards

- 2014 Víťaz *Soutěže o nejlepšího doktoranda katedry*

Zoznam publikácií / Publications

- NIKISCHER, R. (2012): Formovanie regionálneho povedomia a jeho úloha v regionálnom rozvoji so zreteľom na slovensko-poľský prihraničný región. *Geografické informácie*, 16, č. 2, s. 61–76.
- NIKISCHER, R. (2013): BRIC(S) – od skratky k medzinárodnému zoskupeniu. *Geografické rozhledy*, 23, č. 2, s. 32.
- NIKISCHER, R. (2013): Formovanie teritoriálnej identity Čechov a Slovákov. *Mladá veda*, 2, s. 4–21.
- NIKISCHER, R. (2013): Imaginative geographies ako súčasť identity regiónu. In: Osman, R. (ed.): *Geografický výzkum: společnost a příroda v období krize. Sborník z workshopu. Masarykova univerzita, Brno*, s. 147–161.
- NIKISCHER, R. (2013): Oravský Podzámok zapojený do výskumu regionálnej identity. *Zvesti spod Hradu. Noviny Oravského Podzámku*, 4/2013, s. 6–7.
- NIKISCHER, R. (2013): Regionálna identita ako faktor rozvoja destinácie cestovného ruchu. In: Jeřábek, T., Trunečková, P. (eds.): *Regionální rozvoj cestovního ruchu, hotelnictví a gastronomie. Sborník příspěvků z šesté mezinárodní konference. Vysoká škola obchodní a hotelová, Brno*, s. 300–313.
- NIKISCHER, R. (2013): Regionálna identita v slovensko-poľskom pohraničí. In: Svobodová, H. (ed.): *Výroční konference České geografické společnosti: nové výzvy pro geografii. Sborník příspěvků. Masarykova univerzita, Brno*, s. 226–238.
- NIKISCHER, R. (2013): Teritoriálna identita obyvateľov Česka a Slovenska. *Geografie*, 118, č. 3, s. 243–264.
- NIKISCHER, R. (2014): Alternatívne prístupy k štúdiu územných identít obyvateľstva: miera lokálneho povedomia na základe analýzy užívateľských profilov na sociálnej sieti. *Lidé města / Urban People*, 16, č. 3, s. 381–406.
- NIKISCHER, R. (2014): Regionálne povedomie a identita regiónov na Slovensku. *Geografické informácie*, 18, č. 1, s. 151–161.
- NIKISCHER, R. (2014): Regionálne povedomie a identita regiónu ako premenné v rámci procesu inštitucionalizácie regiónu. *Studia Scientifica Facultatis Paedagogicae, Universitas Catholica Ružomberok*, 13, č. 3, s. 83–91.

- NIKISCHER, R. (2014): Spoločnosť v rozvoji regiónu: regionálne povedomie a jeho pozícia v rámci procesu inštitucionalizácie regiónu. In: Kolektív autorov: Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Region v rozvoji společnosti 2014. Mendelova univerzita v Brně, Brno, s. 617–628.
- NIKISCHER, R. (2014): Správa z výskumu regionálnej identity obyvateľov Slovenska. Informace ČGS, 33, č. 2, s. 23–35.
- NIKISCHER, R. (2014): Stretnutie európskych geografov v Ríme. Informace ČGS, 33, č. 1, s. 22–25.
- NIKISCHER, R. (2014): Za spomienkou do Ružomber(o)ka. Informace ČGS 33, č. 1, s. 30–31.
- NIKISCHER, R. (2015): Co je to EUropa a jaký je náš vztah k ní? Prostorová variabilita evropské identity z pohledu členských států Evropské unie. In: Vlachová, K. (ed.): Národní identity a identifikace. Česká republika – Visegrádská čtyřka – Evropská unie. Sociologický ústav AV ČR, Praha. (v tlači)
- NIKISCHER, R. (2015): Regionálne identity na severnom Slovensku. (rukopis v recenznom konaní)
- NIKISCHER, R. (2015): Regionální identita. In: Chromý, P. a kol.: Identity severozápadních Čech. Česká geografická společnost, Praha. (rukopis)
- NIKISCHER, R. (2015): Teritoriální identita obyvatel střední Evropy: komparativní analýza zemí Visegrádské čtyřky. In: Vlachová, K. (ed.): Národní identity a identifikace. Česká republika – Visegrádská čtyřka – Evropská unie. Sociologický ústav AV ČR, Praha. (v tlači)
- NIKISCHER, R. (2015): Variabilita európskej identity: disparity v percepcii identity Európy na úrovni členských krajín Európskej únie. (rukopis v recenznom konaní)
- NIKISCHER, R., MADZIKOVÁ, A. (2011): Regionálna identita obyvateľov Liptova. Folia Geographica, 17, s. 294–306.